

10—24/2/1979.

0269 *
* 0269

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTER-HELYETTESÉNEK
2/1979. számú
PARANCSA**

Budapest, 1979. évi június hó 11-én.

10-1979-10

10—24/2/1979.

Csfl. et. kaptak. 4 plai. elk.

Éves szám: 40-33-2/79. <i>füvel</i>	
Év: 1979 JUL 13	
Ugyintéző: <i>Or. Roldes. et.</i>	

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTER-HELYETTESÉNEK**

2/1979. számú

P A R A N C S A

a Belügyminisztérium polgári alkalmazottainak
a munkaviszonnyal összefüggő anyagi felelősségéről
szóló Szabályzat kiadásáról

Budapest, 1979. évi június hó 11-én.

A Belügyminisztérium polgári alkalmazottainak a munkaviszonnyal összefüggő anyagi felelősségéről szóló Szabályzatot (a továbbiakban: Szabályzat) — a Közalkalmazottak Szakszervezetével egyetértésben — kiadom. A Szabályzatban foglaltak elsajátítása és betartása érdekében

m e g p a r a n c s o l o m :

1. A Belügyminisztérium valamennyi kinevezett és szerződéses polgári alkalmazottja tartsa kötelességének a belügyi vagyonnak, mint a társadalmi tulajdon részének védelmét és megővését minden károsodással szemben.
2. Minden vezető (parancsnok) kötelessége, hogy a Szabályzatban foglalt rendelkezéseket a Belügyminisztérium valamennyi polgári alkalmazottja megismerje, és a végrehajtásában részt vevő egyéb állományviszonyúak is elsajátítsák és azok betartásáról gondoskodjanak.

3. A Szabályzatban foglaltak hatálya kiterjed az Állami Tűzoltóság területi szervei állományába tartozó polgári alkalmazottakra. Alkalmazásáról a Tűzoltóság országos parancsnoka gondoskodik.
4. A Szabályzat 1979. július hó 1-én lép hatályba. Rendelkezéseit a folyamatban levő ügyekben is alkalmazni kell. Ezzel egyidejűleg a BM I. főcsoportfőnök által 10—1238/1968. szám alatt jóváhagyott Szabályzat hatályát veszti.

Dr. PÁL ANTAL s. k.,
r. vezérőrnagy
miniszterhelyettes

Készült: 1350 példányban.
Felterjesztve: miniszter elvtársnak,
államtitkár elvtársnak.
Kapják: elosztó szerint.

S Z A B Á L Y Z A T

a Belügyminisztérium polgári alkalmazottainak
a munkaviszonnal összefüggő anyagi felelősségéről.

BEVEZETŐ RENDELKEZÉSEK

1. A Szabályzat egységes szerkezetbe foglalja a Munka Törvénykönyvéről (Mt.) szóló 1967. évi II. törvény, a Munka Törvénykönyve végrehajtásával kapcsolatos 34/1967. (X. 8.) Korm. számú rendelet (Mt. V.) és a leltárhiányért való felelősségről szóló 18/1970. (VI. 4.) Korm. számú rendeletnek (R.) a Belügyminisztérium polgári alkalmazottai anyagi felelősségére vonatkozó rendelkezéseit.
2. A Szabályzat hatálya kiterjed a Belügyminisztérium valamely szervével munkaviszonyban álló dolgozónak (továbbiakban: dolgozó) a belügyi munkaviszonyával összefüggő anyagi felelősségére.
3. Ahol jogszabály kollektív szerződésről szól, ott jelen Szabályzatban foglaltakat, ahol vállalatot vagy igazgatót említ, ott az önálló számadótestet, illetve annak vezetőjét, parancsnokát (továbbiakban: vezető) kell érteni.
4. A dolgozót anyagi felelőség terheli a munkaviszonyával összefüggésben okozott kárért, illetőleg bekövetkezett hiányért.

A DOLGOZÓ FELELŐSSÉGE A KÁROKOZÁSÉRT

Mt. 57. § (1) A dolgozó a munkaviszonyából eredő kötelezettségének vétkes megsértésével okozott kárért anyagi felelősséggel tartozik.

5. Kárnak kell tekinteni a Belügyminisztérium vagyonának mindennemű jogellenesen bekövetkezett (okozott) csökkenését, így különösen:
 - a) a Belügyminisztérium kezelésében, felelős őrzésében levő saját és idegen vagyontárgyakban rendeltetésellenesen

bekövetkezett értékcsökkenést (rongálódást, elveszést, anyagi-technikai vagy pénzeszközök jogtalan felhasználását, igénybevételeét),

b) a Belügyminisztérium vagyoni jogainak (eredményesen érvényesíthető követeléseinek) elvesztését, vagy csorbítását,

c) a Belügyminisztériumra ellenszolgáltatás nélkül háramló vagyoni kötelezettségeket, ideértve a kötbért, bírságot, késedelmi kamatot és más, ezekkel egy tekintet alá eső kötelezettségeket is (göngyöleghasználati többletköltség, vasúti kényszerkirakási költség, fekbér, stb.).

6. Vétkesen (szándékosan vagy gondatlanul) okozza a kárt az, aki nem úgy járt el, ahogy az az adott munkakörülmények között általában elvárható volt.

Az elvárhatóság körében azt kell vizsgálni, hogy a károkozóval azonos, vagy hasonló munkakörű dolgozókkal szemben mi volt a munkaviszonyból származó követelmény.

Ebből adódóan:

a) szándékos a károkozás akkor, ha a dolgozó előre látja magatartásának károsító következményeit és azokat kívánja, akarja vagy azokba belenyugszik.

b) gondatlan a károkozás akkor, ha a dolgozó az elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztva nem látja előre magatartásának károsító következményeit, vagy e következményeket látja ugyan, de könnyelműen bízik azok elmaradásában.

7. A dolgozó vétkességét, a magatartás jogellenességét, a kár összegét és az okozati összefüggést a károsult szervnek kell bizonyítania. Ennek hiányában a dolgozót kártérítésre kötelezni nem lehet.

Mt. 57. § (2) Gondatlan károkozás esetén a kártérítés a dolgozó havi átlagkeresetének tizenöt százalékát nem haladhatja meg. A Minisztertanács a károkozás, illetőleg a károkozó körülményeire, így különösen a vétkesség fokára, a károkozás jellegére, gyakoriságára, a károkozás társadalmi veszélyességére, valamint a dolgozó beosztására tekintettel a kártérítés mértékét magasabb összegben is megállapíthatja.

Mt. V. 95. § (1) Gondatlan károkozás esetében a kártérítés összege a dolgozó havi átlagkeresetének tizenöt százalékát a következő esetekben haladhatja meg:

- a) A dolgozó havi átlagkeresetének ötven százalékával felel, ha a kár a foglalkozási szabályok, valamint a gyártásra, árukezelésre, vagy minőségi átvételre vonatkozó előírások súlyos megsértésének következménye. A kollektív szerződés ilyen mértékű felelőséget írhat elő a harminc napon belüli harmadik, vagy további gondatlan károkozás esetére. Az ezekben az esetekben érvényesíthető kártérítés összege azonban egy naptári éven belül nem haladhatja meg a dolgozó évi átlagkeresete egynegyedét.
- b) Másfél havi átlagkeresetével felel a kollektív szerződésben meghatározott felelős beosztású dolgozó, ha a kárt termelési, gazdálkodási vagy ellenőrzési feladatai ellátása körében okozta.
- c) A dolgozó a gondatlan bűncselekménnyel okozott kárért három havi, ha pedig a büntető bíróság szabadságvesztés büntetésre ítélte, egy évi átlagkeresetével felel.

8. Az Mt. V. 95. § (1) bek. a) pontjának alkalmazása szempontjából a szabályszegést különösen akkor kell súlyosnak tekinteni, ha a dolgozó:

- a) alapvető biztonsági, vagyonvédelmi vagy más **alapvető foglalkozási, illetve számára előírt munkaköri szabályt sértett,**
- b) magatartása folytán jelentős kár keletkezett,
- c) a károkozást fegyver, lőszer, robbanó-, hadiműszaki-, légtöltalmi-vegyivédelmi anyag tekintetében követte el,
- d) a kárt a közvetlen kárveszélyre történő figyelem felhívás ellenére okozta.

9. A havi átlagkereset ötven százalékával felel a dolgozó a harminc napon belüli harmadik és további gondatlan károkozás esetén is.

10. A másfél havi átlagkeresetig terjedő felelősség szempontjából felelős beosztásúak körét a Munka Törvénykönyv vég-

rehajtására vonatkozó belügyminiszteri utasítás határozza meg.

11. Az Mt. V. 95. §-ában meghatározott eseteken túlmenően:

- a) másfél havi átlagkeresetével felel az államigazgatási dolgozó, ha a kárt hatósági intézkedés során a jogszabályok súlyos megsértésével okozta.
- b) három havi átlagkeresetével felel a vezető állású dolgozó, ha a kár olyan jogszabályba ütköző utasításának teljesítéséből keletkezett, amelynek következményeire az utasított dolgozó előzőleg figyelmét felhívta.

12. A felelős beosztású dolgozó anyagi felelősségének mértéke, kártérítés érvényesítésének elmulasztása esetén nem terjedhet túl annak a dolgozónak anyagi felelősségén, akivel szemben a kártérítési igény érvényesítését elmulasztotta. Ilyen esetben is csak akkor lehet kártérítésre kötelezni, ha jogvesztő vagy elévülési határidő eltelte miatt a közvetlenül felelős dolgozóval szemben a kártérítési igény már nem érvényesíthető.

Mt. V. 95. § (2) A három havi munkabér erejéig terjedő felelősség alkalmazása szempontjából gondatlan bűncselekménnyel okozott a kár akkor is, ha

- a) a bíróság a dolgozóval szemben a tárgyaláson figyelemztetést (Btk. 60 §) alkalmazott;
- b) a szabálysértési hatóság a dolgozót marasztaló határozatot hozott;
- c) A bíróság, a szabálysértési hatóság, az ügyész vagy az utóbbi jóváhagyásával a nyomozóhatóság kisebb súlyú bűncselekmény, illetőleg szabálysértés miatt az ügyet... fegyelmi eljárásra utalta és ennek során a dolgozó vétkességét a cselekmény elkövetésében megállapították, valamint ha vele szemben fegyelmi eljárás mellőzésével szabtak ki büntetést.

(3) Ha a (2) bekezdés c) pontjában említett... fegyelmi eljárást a dolgozó munkaviszonyának megszűnése miatt nem lehet lefolytatni, illetőleg emiatt fegyelmi eljárás mellőzésével büntetés kiszabására nem kerülhetett sor.

a munkaügyi vitát intéző szerv dönti el, hogy a kár a felelősség mértéke szempontjából gondatlan bűncselekménnyel okozottnak minősíthető-e. Ugyanez a szabály irányadó akkor is, ha a büntető eljárást valamely gátló ok miatt — ide értve a figyelmeztetés alkalmazásának a (2) bekezdés a) pontjában nem említett eseteit is — lefolytatni nem lehetett.

Mt. 57. § (3) Szándékos károkozás esetén a dolgozó a teljes kárt köteles megtéríteni.

Az Mt. V. 95. § (2) bek. a) pontjának alkalmazása szempontjából az 1978. évi IV. tv. (Btk.) 71. §-a szerinti megrovást kell érteni.

MEGŐRZÉSI FELELŐSSÉG

Mt. 58. § (1) A dolgozó vétkességére tekintet nélkül teljes anyagi felelősséggel tartozik a visszaszolgáltatási vagy elszámolási kötelezettséggel átvett olyan dolgokban bekövetkezett hiányért, amelyeket állandóan őrizetében tart, kizárólagosan használ vagy kezel. Mentésül a felelősség alól, ha a hiányt elháríthatatlanul külső ok idézte elő.

(2) A Minisztertanács a teljes felelősséget — különösen több személy részére átadott dolgokban bekövetkezett hiány esetén — az átvett dolog kezelésének, megőrzésének különös körülményeire tekintettel korlátozhatja.

Mt. V. 96. § (1) A dolgozót az Mt. 58. §-ában meghatározott felelősség akkor terheli, ha a dolgot (szerszám, termék, áru, anyag, üzemanyag, stb.) jegyzék vagy elismervény alapján vette át. Enélkül is terheli a felelősség az általa kezelt pénz, értékpapír és egyéb értéktárgy tekintetében a pénztárost, pénzkezelőt, vagy értékezelőt.

(2) Ha a megőrzésre átadott dolog megrongálódása folytán keletkezett a kár, a dolgozó felelősségét a vétkeségi felelősségre megállapított szabályok szerint kell elbírálni, de ebben az esetben a vétlenség bizonyítása a dolgozót terheli.

13. A megőrzési felelősség körében a dolgozót a hiányért csak akkor terheli anyagi felelősség, ha a dolog rendeltetésénél

és természeténél fogva lehetősége volt annak biztonságos, mások által hozzáférhetetlen módon való megőrzésére, kizárólagos használatára vagy kezelésére.

14. A teljes felelősség szempontjából pénzkezelőnek vagy értékezelőnek minősül az is, akire bármilyen célból — esetileg — utólagos elszámolási kötelezettséggel pénzt, értékpapírt, vagy egyéb értéktárgyat bízna.
15. A megőrzésre átvett dolgokban bekövetkezett hiány esetén az elháríthatatlan külső ok bizonyítását, illetőleg a dolog megrongálódása vagy megsemmisülése esetén a véltenség bizonyítását az eljárást folytató szervnek elő kell segítenie. A bizonyítás sikertelensége a dolgozót a következmények alól nem mentesíti.
16. Ha a bizonyítás eredményeként megállapítható, hogy a rongálódás gondatlan magatartás eredménye volt, úgy a gondatlanság súlyához képest lehet a dolgozót felelőssé tenni.

TÖBB SZEMÉLY KÖZÖS FELELŐSSÉGE

Mt. 59. § (1) Ha a kárt többen együttesen okozták, vétkeségük, a megőrzésre átadott dologban bekövetkezett hiány esetén pedig munkabérük arányában felelnek.

(2) Amennyiben a kárt többen anyagi haszonszerzés céljából szándékosan okozták, egyetemleges marasztalásnak van helye.

(3) Ugyancsak egyetemleges marasztalásnak van helye, ha többek részére megőrzésre átadott dologban keletkezett a hiány és ennek megtérülése egyébként veszélybe kerülne, vagy aránytalan késedelemmel járna.

17. Ha a dolgozó a kárt gondatlanul hivatásos állományú testületi taggal, vagy kívülálló polgári személlyel közösen okozta, a kár összegét a közrehatás arányának megfelelően meg kell osztani, majd a kárigényt a dolgozóval szemben e Szabályzat rendelkezései, a testületi taggal szemben 20/1970. számú belügyminiszteri parancs, a polgári személlyel szemben a Polgári Törvénykönyv és polgári eljárásjog szabályai szerint kell érvényesíteni.

18. Az egyetemlegesen kártérítésre kötelezettek az egymás közötti felelősség arányát a Polgári Törvénykönyv és a polgári eljárásjog szabályai szerint rendezhetik.
Mt. 60. § Nem kell a dolgozónak megtérítenie a kárnak, illetve a hiánynak azt a részét, amely a vállalat közrehatása következtében állott elő.
19. Vállalati közrehatásnak minősül, ha a szerv olyan intézkedés megtételét mulasztotta el, amely a kár megakadályozását, vagy csökkentését szolgálta volna, illetőleg olyan tevékenységet fejtett ki, amellyel a kár bekövetkezésének részben okozója volt.
20. A közrehatás mértékét tényeken alapuló mérlegeléssel kell meghatározni. A dolgozó anyagi felelősségét a közrehatás aránya szerint csökkentett kár összegének alapulvételével kell megállapítani. Azonos rendelkezések megsértése esetén a szerv közrehatását a dolgozóénál súlyosabban kell értékelni.
21. Ha a közrehatás valamely más dolgozó, vagy testületi tag vétkes magatartásaként jut kifejezésre, vele szemben az anyagi felelősségrevonás iránt külön eljárásban kell intézkedni.

FELELŐSSÉG A MUNKABÉR, VAGY EGYÉB DÍJAZÁS TÉVES KIFIZETÉSE ESETÉN

- Mt. V. 68. § (1) A munkabér, vagy egyéb díjazás téves kifizetése esetén a dolgozót erről harminc, a kollektív szerződésben meghatározott esetben hatvan napon belül írásban kell értesíteni. Ennek elmulasztása esetében a dolgozó visszafizetésre csak akkor kötelezhető, ha a kifizetés helytelenségéről tudott, vagy a téves kifizetést maga idézte elő.
- (2) A visszafizetésre kötelező határozat ellen benyújtott panasznak halasztó hatálya van.
22. A tévesen kifizetett pénzüsszeg felvevőjét a felvételtől számított hatvan napon belül az összeg visszafizetésére fel kell

szólítani. A fizetési felszólítás ellen a kézbesítést követő tizenöt napon belül panasszal lehet élni.

23. Ha a tévesen kifizetett pénzüsszeget a felvevővel visszatéríttetni nem lehet, a vétkes károkozásért való felelősség szabályai szerint a kifizetésért felelős személyt terheli az anyagi felelősség.
24. A társadalombiztosítási ellátások jogtalan kifizetése és felvétele esetén a felelősség tekintetében a társadalombiztosításról szóló jogszabályok szerint kell eljárni.

FELELŐSSÉG A LETÁRHIÁNYÉRT

25. A Belügyminisztérium dolgozóinak leltárhiányért való felelősségét alapvetően a 18/1970. (VI. 4.) Korm. számú rendelet (a továbbiakban R.), illetőleg a 11/1970. (XI. 11.) MüM számú rendelet alapján kell elbírálni.

R. 2. § (1) Leltárhiány a kezelésre szabályszerűen átadott és átvett anyagokban (raktári készletekben) ismeretlen okból keletkezett, a természetes mennyiségi csökkenés és a kezeléssel járó veszteség (együttesen: normalizált hiány) mértékét külön jogszabály állapítja meg.

(2) Raktár az anyagok (raktári készletek) tárolására használt elhatárolt, zárható terület.

(3) A leltárhiány összegét fogyasztói áron — ennek hiányában a kollektív szerződés által meghatározott módon — kell megállapítani.

26. Ha a leltárfelvétel során kimutatott hiány egy részét ismert ok idézte elő, úgy ennek összegét a teljes hiány összegéből le kell vonni és csak a különbözetre lehet a leltárhiányért fennálló felelősség szabályait alkalmazni.

Ha az ismert okból keletkezett hiány vétkes magatartás (esetleg bűncselekmény) következménye, a felelős személylyel szemben a vétkekességi felelősség szabályai szerint kell eljárni.

27. Nem felel a dolgozó a hiányért, ha azt külső és általa elháríthatatlan ok idézte elő.

R. 3. § (1) A felelősség felső határa a dolgozó egy havi átlagkeresete.

(2) A kollektív szerződés a raktározás rendjének biztosítása érdekében, helyi viszonyokra figyelemmel a dolgozó felelőségének felső határát az (1) bekezdésben megjelölt mértéknél magasabban is megszabhatja; a felelőség felső határa azonban ilyenkor sem haladhatja meg a dolgozó három havi átlagkeresetét.

(3) Ha a dolgozó olyan raktári munkakörben dolgozik, ahol az átvett anyagokat (raktári készleteket) állandóan egyedül kezeli, a felelőség felső határa a leltárhiány teljes összege.

R. 6. § A raktári munkakör elfoglalása előtt — a munkaszerződés megkötése, illetőleg módosítása alkalmával, ... — a dolgozóval írásban kell közölni:

a) A dolgozó felelőségének felső határát [3. § (1)—(3) bek].

R. 7. § (1) A leltározás eredménye alapján az igazgató (a szerv vezetője, ...) indokolt határozatban dönt a dolgozót terhelő leltárhiány összegének megtérítése, ... felől.

(2) Leltárhiányért anyagi felelőséget érvényesíteni, ... csak akkor lehet, ha

a) a dolgozót a leltárhiányért való felelőségről, ... és ezek feltételeiről a 6. § rendelkezései szerint a munkahely elfoglalása előtt írásban értesítették,

b) az anyagokat (raktári készleteket) kezelésre szabályszerűen átadták, illetőleg átvették, és

c) a dolgozó a két leltározás közötti időszaknak legalább a felében és a leltáridőszak végén is a raktárban volt beosztásban.

(3) Egyetemes megtérítésre kötelezésnek nincs helye.

(4) A megtérítés ... mértékének megállapításánál figyelembe kell venni az árkezeléssel összefüggő, azokat a körülményeket, amelyek a dolgozó felelőségére kihatnak, így különösen az esetleges távollét időtartamát és az anyagkezelés tárgyi adottságait.

28. A leltárhiányért való felelősséget a raktárhoz beosztott, az anyagok kezelésében rendszeresen részt vevő raktárosokra és anyagkezelőkre kell alkalmazni.

29. Ha az anyagot többen együttesen kezelik, a felelősség a vezetőt, a helyettesét és valamennyi raktárost, illetőleg anyagkezelőt együttesen terheli.

R. 8. § (1) A határozatot a leltárfelvétel befejezését követő hatvan nap alatt az érdekelt dolgozóval írásban közölni kell. Büntető eljárás esetén a határidő a nyomozóhatóság, illetőleg a bíróság jogerős határozatának közlését követő nappal kezdődik. A hatvan napos határidő eltelte után a dolgozót a leltárhiány megtérítésére kötelezni, . . . nem lehet.

(2) A határozat elleni jogorvoslatra és a jogerős határozatokon alapuló követelések behajtására a munkaügyi vitára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

30. A leltárhiányért való anyagi felelősség a dolgozót leltározásonként terheli. A leltárfelvétel szabályait a vonatkozó szakutasítások tartalmazzák.

31. A dolgozónak a leltárhiányért fennálló anyagi felelősségét csak az ő vagy képviselője jelenlétében felvett leltár alapján lehet megállapítani.

32. A leltárfelvétel befejezése után a leltárt egyeztetni kell. Az egyeztetésre a raktárost, anyagkezelőt akkor is meg kell hívni, ha munkaköre időközben bármely oknál fogva megszűnt. Akadályoztatása esetén képviselőtéről gondoskodni kell. Az egyeztetés során a dolgozó áttekintheti, ellenőrizheti az elszámolás adatait (terhelés, jóváírás), összehasonlítást tehet a lényeges készlet és a nyilvántartás adatai között. Az egyeztetés során a raktáros jogosult a leltározással kapcsolatban észlelt hiányosságokra vagy szabálytalanságokra észrevételt tenni. Ha az észrevétel alapos, a leltáreredményt ennek megfelelően helyesbíteni kell.

33. Az egyeztetésről jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyben rögzíteni kell:

a) a leltárfelelős észrevételeit és egyéb nyilatkozatokat,

b) az egyeztetés során tett intézkedéseket (kompenzálás, stb.),

c) a leltár végleges eredményét.

Az egyeztetésről készült jegyzőkönyvet a dolgozónak vagy képviselőjének sajátkezű aláírásával és keltezéssel kell el-
láttnia.

34. Ha a leltárhiánnyal összefüggésben a raktáros ellen a hatvan napos határidőn belül büntető eljárás indul, az anyagi felelősség megállapítására megszabott hatvan napos határidőt a nyomozóhatóság, illetőleg a büntető bíróság jogerős határozatának közlését követő naptól kell számítani.
35. Ha a hatvan napos határidőn belül indult büntető eljárásban a károsult szerv igényének érvényesítése nem történt meg (a szerv vagy az ügyész által) és ennek folytán a sértett szerv részére a bíróság nem küldi meg a tárgyalás alapján hozott megszüntető végzését, illetőleg a felmentő vagy marasztaló ítéletét, a hatvan napos határidőt a bíróság határozatának, illetőleg ítéletének jogerőre emelkedésétől kell számítani. A büntető eljárás menetét figyelemmel kell kísérni, hogy a jogerős döntésről tudomást szerevezve lehetőség legyen a felelős dolgozóval szemben a hatvan napos határidőn belül határozatot hozni és azt vele közölni.
36. Ha a hatvan napos határidőn belül a leltárhiányért felelős dolgozó részére a megtérítésre kötelező határozatot nem kézbesítették és e határidőn túl indult ellene a büntető eljárás, melynek eredményeként az ügyészség a nyomozást megtagadta vagy megszüntette, illetőleg a bíróság felmentő ítéletet hozott, a raktáros felelősségét a leltárhiányra vonatkozó szabályok szerint megállapítani már nem lehet.
37. A gyógyszerügyi dolgozók leltárhiány miatt való anyagi felelősségének elbírálásánál az érvényben levő külön jogszabályokat is alkalmazni kell.

A KÁR (HIÁNY) ÖSSZEGÉNEK MEGÁLLAPÍTÁSA

Mt. V. 97. § A kár összegének meghatározásánál a megrongált dolog kijavítására fordított kiadást — ideértve az üzemviteli költséget is — és a kijavítás ellenére még

fennmaradó esetleges értékcsökkenés mértékét, ha a dolog megsemmisült vagy használhatatlanná vált, a beszerzési értéket, a dolog jogtalan eltulajdonítása esetén pedig a fogyasztói árat kell figyelembe venni. A hiányzó dolog értékét a fogyasztói ár, ha azonban a dolognak fogyasztói ára nincs, a beszerzési érték alapulvételével kell megállapítani.

38. A beszerzési, fogyasztói ár alatt a károkozás, illetőleg a hiány megállapításának napján irányadó árat kell érteni.
39. A kár összegét csökkenteni kell a kicserélt alkatrész értékével, ha az anyag használhatatlanná vált annak selejtértékével, a javítás után megállapítható esetleges értéknövekedéssel.
40. Ha a dolog megsemmisült, használhatatlanná vált, vagy hiányzik, száz százalékos árat kell alapul venni az alábbiakban:
 - a) új állapotban levő, valamint olyan anyagnál, amelynél a használat látható kopást, vagy természetes rongálódást nem okoz,
 - b) élelmiszereknél,
 - c) fegyverzeti anyagoknál,
 - d) légoltalmi-vegyivédelmi anyagoknál,
 - e) orvosi és gyógyszeranyagoknál
kivéve, ha jogszabály ettől eltérően rendelkezik.
41. Az új ár hetven százalékos összegét kell alapul venni a használt anyagoknál, kivéve az egyedileg nyilvántartott cikkek-nél (gépjármű, írógép stb.), ahol az elhasznátság fokának megfelelő értéket kell számítani.
42. Ha a kár olyan természetű, hogy összegét az előző pontokban foglaltak szerint megállapítani nem lehet, szakértő közreműködését lehet igénybe venni, vagy a kár összegét becslés alapján kell megállapítani.
43. Ha a dolgozó vétkes magatartásából eredően harmadik személy (természetes vagy jogi személy) részére kártérítést

fizet, a ténylegesen kifizetett kártérítés képezi a kár összegét, amelyből azonban az eljárási költséget (perköltség, szakértői költség, stb.) le kell vonni, ha ezek nem a dolgozó rossz-hiszemű magatartása miatt merültek fel.

A KÁRTÉRÍTÉS KISZABÁSA, MÉRSÉKLÉSE

Mt. 61. § (1) A dolgozóval szemben kártérítés kiszabására a vállalat jogosult. Ennek során a kártérítést a jogszabály szerint kiszabható mértéknél alacsonyabb összegben is megállapíthatja, illetőleg annak kiszabását mellőzheti is, ha az eset összes körülményei kellően indokolják és az a társadalmi tulajdon megóvására irányuló nevelés érdekeit nem sérti.

Mt. V. 98. § (1) A vállalat a dolgozót akkor is kötelezheti kártérítésre, ha munkaviszonya időközben megszűnt.

(2) Mérséklésnek általában nincs helye, ha a károkozásból a dolgozó vagyoni előnyhöz jutott, vagy a károkozás egyébként szándékosan történt. A megőrzésre átadott dolgokért fennálló felelősség körében mérséklés alkalmazásának csak rendkívül méltánylást érdemlő esetben van helye.

(3) Ha a dolgozó személyi körülményei indokolják, a kártérítésnek részletekben történő megfizetése is engedélyezhető.

44. Mérséklésnek, vagy a kiszabás mellőzésének a dolgozó javára fennálló méltánylást érdemlő körülmények esetén lehet helye. Ennek körében méltányolható lehet a károkozó magatartása csekélyebb társadalmi veszélyessége, a kár (hiány) mértéke, a dolgozónak a munkában tanúsított magatartása, szociális helyzete, stb. A megőrzési felelősség körében méltányolhatók lehetnek a dolgok megőrzésének körülményei, leltárhiánynál a raktározási körülmények, az anyagforgalom nagysága, gyakorisága stb.

45. A megőrzési felelősség, valamint a leltárfelelősség megállapításánál a megtérítés kiszabását teljesen mellőzni nem lehet.

46. A mérséklés alkalmazását vagy mellőzését indokolni kell.
47. A kártérítés (megtérítés, visszafizetés) utólag is mérsékelhető, ha ezt a dolgozó javára fennálló és utóbb bekövetkezett (esetleg korábban nem értékelt) méltánylást érdemlő körülmények indokolják.
48. Az utólagos mérséklés annak a szervnek vezetője hatáskörébe tartozik, ahol a tartozást nyilvántartják. Az illetékes vezető mérsékelheti a tartozást akkor is, ha a dolgozó kártérítési (megtérítési, visszafizetési) kötelezettségét a döntőbizottság, a munkaügyi- vagy a büntető bíróság állapította meg.
49. Ha a szerv vezetője a kártérítés (megtérítés, visszafizetés) kiszabását nem mellőzi, a kirovás összege: 100,— Ft-nál kevesebb nem lehet, kivéve ha a kár (hiány) összege ennél kevesebb.
50. Ha a vezető a kártérítés (megtérítés, visszafizetés) részletekben történő megfizetését engedélyezi, havi: 100,— Ft-nál alacsonyabb összeget meghatározni nem lehet.

A KÁRTÉRÍTÉSI ELJÁRÁS

51. A dolgozó anyagi felelősségének megállapításához kártérítési eljárást kell lefolytatni.
52. Az eljárásnak az a célja, hogy a kár, hiány (továbbiakban együttesen: kár) keletkezésének körülményeit és az anyagi felelősség feltételeit tisztázza, a bizonyítékokat mérlegelje, és ezek alapján a vezető olyan határozatot hozzon, amely alkalmas arra, hogy a felelős személyt és más dolgozókat a társadalmi tulajdon fokozottabb védelmére nevelje.
53. A dolgozóval szemben kártérítésre, megtérítésre, visszafizetésre (a továbbiakban együtt: kártérítés) kötelező határozat meghozatalára annak a vezetőnek van jogköre, aki a dolgozóval munkaviszony létesítésére is jogosult.
54. Az eljárás lefolytatására az a szerv illetékes, amelynek gazdálkodási körében a kár felmerült.

55. Ha a dolgozó nem az eljárás lefolytatására illetékes szerv állományába tartozik, az eljárás megindításáról és tárgyáról írásban értesíteni kell munkahelyi vezetőjét.

Mt. 61. § (2) A kártérítést indokolt írásbeli határozatban kell kiszabni, előtte a dolgozót — ha a tényállás kellően nem tisztázott, — meg kell hallgatni.

56. A meghallgatásról jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a felvétel helyét és idejét, a meghallgatott (károkozó, leltárfelelős, tanú, stb.) fontosabb személyi adatait, beosztási és lakhelyét, valamint — tanú meghallgatása esetén — a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetést.

A jegyzőkönyvben rögzíteni kell a kár keletkezésének részletes körülményeit, helyét, időpontját, a kár összegét, illetőleg mindazokat az adatokat, amelyek a felelőség jellegének, terjedelmének megállapításához felhasználhatók. Végül a dolgozó nyilatkozatát arra nézve, hogy a kárért felelősnek érzi-e magát.

57. A meghallgatott fontosabb nyilatkozatát lehetőleg szó szerint kell felvenni, különösen akkor, ha azok a kár keletkezésére és a felelőségre közvetlenül utalnak.

58. Mellőzhető a jegyzőkönyv felvétele, ha a rendelkezésre álló iratok (jelentés, fegyelmi vagy büntető eljárásban készült jegyzőkönyvek, határozatok stb.) alapján a tényállás és a felelőség kellőképpen tisztázott.

59. Ha a tényállás kellően nem tisztázott, további bizonyítékokat kell beszerezni, meg kell hallgatni mindazokat, akik a körülményekről tudhatnak, illetőleg a szükségeshez képest szakértői bizonyítást kell elrendelni.

60. A határozat rendelkező részből és indokolásból áll.

A rendelkező rész tartalmazza:

— a dolgozó személyi adatait, munkakörét, havi átlagkeresetét,

— a kirótt összeget,

- a törlesztés feltételeit,
- a jogorvoslati lehetőséget.

Az indokolási rész tartalmazza:

- a felelősség alapjául szolgáló tényállás leírását,
- a bizonyítékok felsorolását,
- a dolgozó esetleges meghallgatásának eredményét,
- a kár összegére és a rendelkező részben kiszabott összegre vonatkozó részletes számítási adatokat,
- a kártérítés kiszabásához és a törlesztési feltételek megállapításához a mérlegelés körébe vont körülményeket,
- a határozathozatalhoz alkalmazásra került jogszabályokat.

61. A határozatot a dolgozó részére általában személyesen kell kézbesíteni. Egyéb esetekben a kézbesítés posta útján, illetőleg a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó külön jogszabályok szerint történik.
62. Nem kell határozatot hozni, ha a kár összege az 500,— Ft-ot nem haladja meg, amennyiben a dolgozó a felelősségét elismeri és a kárt hajlandó megtéríteni. Ilyen esetben a kártérítést nyomban megfizetheti vagy megfizetését kötelezvényben vállalhatja.
63. Ha a károkozás vagy hiány miatt büntető eljárás indul, a kár összegét meg kell állapítani és a kárigényt az illetékes ügyészséghez vagy bírósághoz be kell jelenteni. A büntető eljárás jogerős befejezéséig az eljárást fel kell függeszteni.
64. Ha a büntető bíróság a kárigényt teljes terjedelmében elbírált, az ítéleti döntésnek megfelelően kell intézkedni. Ha viszont a bíróság a kárigény tárgyában érdemben egyáltalán nem, vagy csak részben határozott, a vezető köteles az el nem bírált összegre vonatkozóan az eljárást lefolytatni.
65. Ha a bírói ítélet részlettörlesztésről rendelkezést nem tartalmaz, erről az illetékes vezetőnek kell intézkednie.

66. Nem lehet eljárást lefolytatni a dolgozóval szemben a kárigénynek arra a részére (vagy egészére), amelyre vonatkozóan a bíróság érdemi elutasító rendelkezést hozott.
67. Az anyagi és fegyelmi felelősség egy határozatban nem bírálható el.
68. A dolgozó anyagi felelősségét nem csökkenti az a körülmény, hogy a fegyelmi eljárásban anyagi hátránnyal járó büntetést kapott.

ELJÁRÁS A MUNKAÜGYI DÖNTŐBIZOTTSÁG ELŐTT

69. A sérelmesnek tartott határozat ellen a dolgozó a kézbesítést követő tizenöt napon belül felülvizsgálati kérelmet (továbbiakban: kérelem) terjeszthet elő. A kérelemnek a határozat végrehajtására halasztó hatálya van.
70. A kérelmet az illetékes munkaügyi döntőbizottsághoz címezve, de a határozatot hozó szerv vezetőjénél kell benyújtani, vagy ott szóban előadni. A szóban előadott kérelmet a vezető köteles jegyzőkönyvbe foglaltatni.
71. A határozat ellen a kézbesítést követő tizenöt napon belül bármilyen címen benyújtott kifogást, észrevételt, panaszt kérelemként kell kezelni.
72. A kérelem benyújtási határidejének elmulasztása esetén a dolgozó mulasztását kimentheti, ha valószínűsíti, hogy az önhibáján kívül történt. Hat hónap eltelte után azonban kimentésnek helye nincs.
73. A kérelmet — az elkészített kérelmet is — az ügy irataival együtt az illetékes munkaügyi döntőbizottsághoz három napon belül továbbítani kell.
74. Ahol jogszabály munkaügyi vitával kapcsolatos panaszt említ, azon kérelmet kell érteni.

Mt. 66. § (1) A munkaügyi döntőbizottság az eléje terjesztett ügyet tárgyaláson köteles elbírálni. A tárgyalás nyilvános, kivéve, ha közérdek, vagy a dolgozó érdeke folytán a nyilvánosság kizárása indokolt.

(2) A tárgyaláson a feleknek módot kell adni arra, hogy bizonyítékaikat előterjeszthessék, álláspontjukat előadhassák és jogi képviselőt vehessenek igénybe.

(3) A munkaügyi döntőbizottság határozattal dönt. Az ügyet eldöntő határozatot az azt meghozó szerv — kiigézés és kijavítás kivételével — nem változtathatja meg.

Mt. V. 109. § (1) A munkaügyi döntőbizottság a panaszt az előterjesztéstől számított nyolc napon belül köteles elbírálni.

75. A dolgozó a munkaügyi döntőbizottság határozatával szemben annak kézhezvételétől számított harminc napon belül a Fővárosi Munkaügyi Bírósághoz címezve keresetet nyújthat be. A keresetet három példányban a határozatot hozó munkaügyi döntőbizottsághoz kell benyújtani.

76. Ha a munkaügyi döntőbizottság határozatát az érdekelt BM szerv tartja sérelmesnek, a keresetindításra vonatkozó javaslatát az ügy irataival együtt a BM I I. Csoportfőnökség Jogi Képviselői Osztályának (továbbiakban: Osztály) kell haladéktalanul megküldenie.

77. A keresetlevélnek a dolgozó által történt benyújtásáról, illetve a per megindulásáról az Osztályt nyomban értesíteni kell.

78. A munkaügyi bíróság előtt a BM szervek képviselőjét az Osztály látja el.

RENDKÍVÜLI JOGORVOSLAT

Mt. 65. § (1) A munkaügyi döntőbizottság határozata ellen annak jogerőre emelkedésétől számított hat hónap alatt mind a dolgozó, mind a vállalat új eljárást kezdeményezhet, ha olyan tényre vagy bizonyítékra, illetőleg jogerős munkaügyi döntőbizottsági, bírósági vagy hatósági határozatra hivatkozik, amelyet a munkaügyi vita során korábban nem bíráltak el, feltéve, hogy elbírálás esetén reá nézve kedvezőbb határozatot eredményezett volna. Ez a rendelkezés nem vonatkozik ar-

ra az esetre, amikor a döntőbizottság határozata a bíróság ítélete folytán emelkedik jogerőre.

(2) A munkaügyi döntőbizottságok működése felett az ügyészség törvényességi felügyeletet gyakorol.

Mt. V. 108. § (1) Ha a fél az új eljárás kezdeményezésére okot adó körülményről csak hat hónap után szerzett tudomást, vagy csak később jutott abba a helyzetbe, hogy új eljárást kezdeményezhessen, a határidőt ettől az időponttól kell számítani. A megtámadott határozat jogerőre emelkedésétől számított három év eltelte után új eljárás nem kezdeményezhető.

(2) Az új eljárást a munkaügyi bíróságnál lehet kezdeményezni.

(3) Az ügyész a törvényesség érdekében a munkaügyi vitát eldöntő szervek előtt panaszt terjeszthet elő, a munkaügyi bíróság előtt keresetet indíthat, új eljárást kezdeményezhet, vagy az eljárás bármely szakaszában felléphet.

(5) A munkaügyi vitában hozott határozat ellen benyújtott ügyészi óvás alapján hozott új határozatnak, ha az óvás a megtámadott határozat jogerőre emelkedését követő egy éven túl került benyújtásra, a felekre kiható hatálya nincs.

A TARTOZÁSOK LEVONÁSA, VÉGREHAJTÁSA

Mt. V. 69. § A munkabérből való levonásokra a bírósági végrehajtás szabályait kell alkalmazni. A levonások szempontjából a dolgozónak az átlagkeresetébe beszámító minden díjazása a munkabérrel esik egy tekintet alá.

Mt. V. 70. § (1) A vállalatot megillető kártérítést vagy egyéb tartozást a dolgozó munkabéréből kell levonni.

(2) Ha a dolgozó a vállalattal már nincsen munkaviszonyban, a vállalat a kártérítésen kívül egyéb tartozásának megfizetésére írásban felszólíthatja. A felszólításnak tartalmaznia kell a tartozás összegét, jogcímét, továbbá azt a figyelmeztetést, hogy a dolgozó a felszól-

lítás ellen a kézbesítéstől számított tizenöt nap alatt a munkaügyi döntőbizottsághoz panasszal élhet. A panasszal meg nem támadott felszólításnak a jogerős határozattal egyenlő hatálya van.

Mt. V. 71. § (1) Ha a pénzfizetésre kötelezett dolgozó más vállalatnál munkaviszonyba lépett, termelőszövetkezeti tag lett, illetőleg nyugellátásban, vagy egyéb rendszeresen visszatérő járandóságban részesül, a vállalat a követelés alapjául szolgáló jogerős határozatot e szervezeteknek megküldi. Egyúttal felhívja, hogy ennek alapján az összeget a vállalat, illetőleg járandóságát folyósító szerv a kötelezett munkabéréből (járandóságából) vonja le és utalja át.

(2) A vállalat a fizetésre kötelező jogerős határozat alapján a dolgozó lakhelye szerint illetékes munkaügyi bíróságtól végrehajtási lap kiállítását kérheti, ha

a) a dolgozó a kárt szándékosan okozta, vagy

b) a dolgozó tartozásának behajtása munkabéréből vagy egyéb járandóságából való levonás útján aránytalanul hosszú ideig tartana, vagy

c) a dolgozó új munkahelye a vállalat előtt ismeretlen.

79. A pénzügyi szerv minden kárügyről (tartozásról) nyilvántartást tartozik vezetni.

80. Amennyiben a kötelezett más szerv állományába kerül, tartozását ott kell rendezni.

81. Az egyetemlegesen kártérítésre kötelezettek tartozásait a végleges rendezésig az első előjegyzés helyén kell nyilvántartani.

82. Ha a dolgozó munkaviszonya a Belügyminisztériummal megszűnik, tartozásait — az irányadó jogszabályok szerint — a MIL-lapjára kell rávezetni.

83. A dolgozó szociális körülményeire tekintettel a vezető a munkabéréből való levonásra halasztást adhat, illetőleg a havi részlettörlesztések összegét csökkentheti.

A BELÜGYMINISZTERIUM KÁRVISELÉSE, LEÍRÁS

84. Ha a keletkezett kárért (hiányért) — bármely okból — senkinek az anyagi felelősségét nem lehet megállapítani, a kárt a Belügyminisztérium viseli.
85. A Belügyminisztérium kárviselését határozatban kell kimondani. A határozat egyszerűbb esetekben az ügyiraton záradék formájában is rögzíthető.
86. A Belügyminisztérium kárviselése esetén az alábbiak szerint kell eljárni:
- a) 2 000,— Ft értékhatárt meghaladó ügyekben az országos parancsnokságok, illetőleg középfokú hatáskörrel felruházott szervek alárendeltségébe tartozó egységek a határozatokat az irányító szerveikhez, a rendőr-főkapitányságok és a BM egyéb központi szervei a BM I./I. Csoportfőnökséghez,
 - b) 10 000,— Ft értékhatárt meghaladó ügyekben minden határozatot tizenöt napon belül a BM I./I. Csoportfőnökséghez
- kell tudomásulvétel végett megküldeni.
87. Ha a keletkezett kárért (hiányért) az anyagi felelősség megállapítható, de a kiszabott vagy kiszabható kártérítés bármely okból — igazoltan — behajthatatlan, az összeg leírását kell határozatban elrendelni.
88. Leírás elrendelésére értékhatárra tekintet nélkül a tartozást nyilvántartó szerv vezetője jogosult.

VEGYES RENDELKEZÉSEK

Mt. 5. § (1) A munkaviszonyból folyó igény három év alatt elévül. A bűncselekménnyel okozott kárért fennálló felelősség öt év alatt, ha pedig a büntetőeljárás megindítására meghatározott elévülési idő ennél hosszabb, ennek megfelelő idő alatt évül el. Az elévülés akkor kezdődik, amikor az igény esedékessé válik.

(2) Ha a jogosult az igényt menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított hat

hónapon belül azt akkor is megteheti, ha az elévülési idő már eltelt vagy abból hat hónapnál kevesebb van hátra.

(3) Az igény érvényesítésére irányuló írásbeli felszólítás vagy az igénynek a munkaügyi vitát eldöntő szerv előtti érvényesítése, valamint a kötelezett részéről való elismerés az elévülést megszakítja. Az elévülés megszakítása, illetőleg az elévülési megszakító eljárás jogerős befejezése után az elévülési idő újból kezdődik.

89. A gépjárművek jogtalan igénybevételeért járó térítési díjat az érvényben levő külön jogszabályok határozzák meg.
90. A BM I/I. csoportfőnök — egyetértésben a Közalkalmazottak Szakszervezetével — jogosult a Szabályzat végrehajtásához szükséges intézkedés kiadására és egyes rendelkezéseinek állásfoglalással történő értelmezésére, az egyedi eljárások törvényességi felülvizsgálatára, törvénysértés esetén munkaügyi vita, illetőleg törvényességi intézkedés kezdeményezésére.

T A R T A L O M J E G Y Z É K

	oldal
Bevezető rendelkezések	3
A dolgozó felelőssége a károkozásért	3
Megőrzési felelősség	7
Több személy közös felelőssége	8
Felelősség a munkabér, vagy egyéb díjazás téves kifizetése esetén ...	9
Felelősség a leltárhiányért	10
Kár (hiány) összegének megállapítása	13
A kártérítés kiszabása, mérséklése	15
A kártérítési eljárás	16
Eljárás a munkaügyi döntőbizottság előtt	19
Rendkívüli jogorvoslat	20
A tartozások levonása, végrehajtása	21
A Belügyminisztérium kárviselése, leírás	23
Vegyes rendelkezések	23